

Nederlands Forensisch Instituut
Ministerie van Veiligheid en Justitie

Een vermoeden van seksueel misbruik bij een kind

Een praktische aanpak in de acute situatie

PAO-H

3 oktober 2019

Heike Terlingen, kinderarts/ forensisch arts voor kinderen NFI

Leerdoelen

bel snel 0800 0188

Centrum **Seksueel Geweld**
www.centrumseksueelgeweld.nl

Leerdoelen

Wat te doen bij (een vermoeden van) seksueel misbruik bij kinderen

- in de acute situatie = t/m de 7^e dag
- in de niet-acute situatie

Werkwijze Forensisch Medisch Onderzoek

- Inclusief sporen en letsel

bel snel 0800 0188

- Zelf onderzoek na forensische sporen verstoren of vernietigen
- Uitgebreid praten met kinderen kan nadelig zijn voor verhoor
- Wachten kan leiden tot verdwijnen sporen en letsels

**Eén onderzoek, Eén keer verhaal, Alle
specialisme/zorg:
In het belang van het kind!**

Casus Meisje 4 jaar

Ontglipt aan aandacht ouders

Bij onbekende man aangetroffen op bank

Man had aan haar “poesje” gezeten

Ouders belden de huisarts

Wat doet u?

GOLDEN RULES

bel snel 0800 0188

1.

2.

3.

Wat te doen bij (een vermoeden van) seksueel misbruik?

Acuut vs. niet acuut?

- Waar, door wie en wanneer wordt het kind onderzocht?

-Anamnese

-Lichamelijk onderzoek

-Aanvullend onderzoek

-Forensisch onderzoek

-Advies vragen of melding doen bij VT

RICHTLIJN 'DIAGNOSTIEK BIJ (EEN VERMOEDEN VAN) SEKSUEEL MISBRUIK BIJ KINDEREN'

Mei 2016

In samenwerking met:

Artsen Jeugdgezondheidszorg Nederland
Forensisch Medisch Genootschap
Nederlandse Huisartsen Genootschap
Nederlandse Vereniging voor Kindergeneeskunde
Nederlandse Vereniging voor Microbiologie
Nederlandse Vereniging voor Obstetrie en Gynaecologie
Nederlandse Vereniging voor Psychiatrie
Nederlands Instituut voor Psychologen
Nederlandse Vereniging Spoedeisende hulp artsen
Vereniging Vertrouwensartsen inzake Kindermishandeling
Openbaar Ministerie, afdeling huiselijk geweld en zeden
Nationale politie
Ervaringsdeskundigen

Richtlijn 'Diagnostiek bij (een vermoeden van) seksueel misbruik bij kinderen.'
Nederlandse Vereniging Kindergeneeskunde

Acuut seksueel misbruik bij kinderen (≤7 dagen)

Presentatie kind met (vermoeden van) seksueel misbruik

1. Acute medische zorg noodzakelijk?
2. Acute psychische zorg noodzakelijk?

Direct passende zorg verlenen/organiseren

ACUUT?

≤ 7 dagen

Verwijs naar een multidisciplinair CSG.
Tel: 0800-0188

> 7 dagen

Politie betrokkenheid akkoord?

Direct afstemmen met VT

VT regelt evt. toestemming voor FMO via de kinderrechter

Politie betrokkenheid

1. Stem direct af met politie over FMO / Anamnese
2. LO* & Anamnese** in afstemming met politie en forensisch arts
3. SOA-, zwangerschaps- diagnostiek overwegen.
4. Medische, psychische en z.n. profylactische zorg leveren.
5. Contact VT conform meldcode #.
6. Afspraken voor follow-up.

* Fotograferen.

** Voorkeur om kind apart van ouders door gedragsdeskundige te spreken; indien melding bij politie alleen na afstemming politie.

#

1. Taxeren en organiseren veiligheid rondom gepresenteerde kind en evt. andere betrokken kinderen
2. Overleg ten aanzien van een evt. melding en start onderzoek door Veilig Thuis naar kind en evt. andere betrokken kinderen
3. Coördineren van vervangende toestemming voor sporen onderzoek (FMO) indien noodzakelijk
4. Coördineren door VT van parallel lopende hulpverlening in een gezin
5. evt. vervangende melding door VT bij politie.
6. Beteugelen maatschappelijke onrust bij SMK binnen het publieke terrein

Geen politie betrokkenheid

1. LO* & Anamnese**
2. SOA-, zwangerschaps- diagnostiek overwegen.
3. Medische, psychische en z.n. profylactische zorg leveren.
4. Contact VT conform meldcode #.
5. Afspraken voor follow-up.

Politie betrokkenheid gewenst?

Politie betrokkenheid

CSG stemt af met politie

- FMO
- LO, anamnese, AO in afstemming met FA en kinderarts
- Contact VT conform meldcode

Geen Politie

CSG stemt af met kinderarts

- Vervangende toestemming FMO?
- LO, anamnese en AO conform richtlijn
- Contact VT conform meldcode

Centralisatie acute zedenzaken

Per 1 september 2015, uitrol per Politie Eenheid:

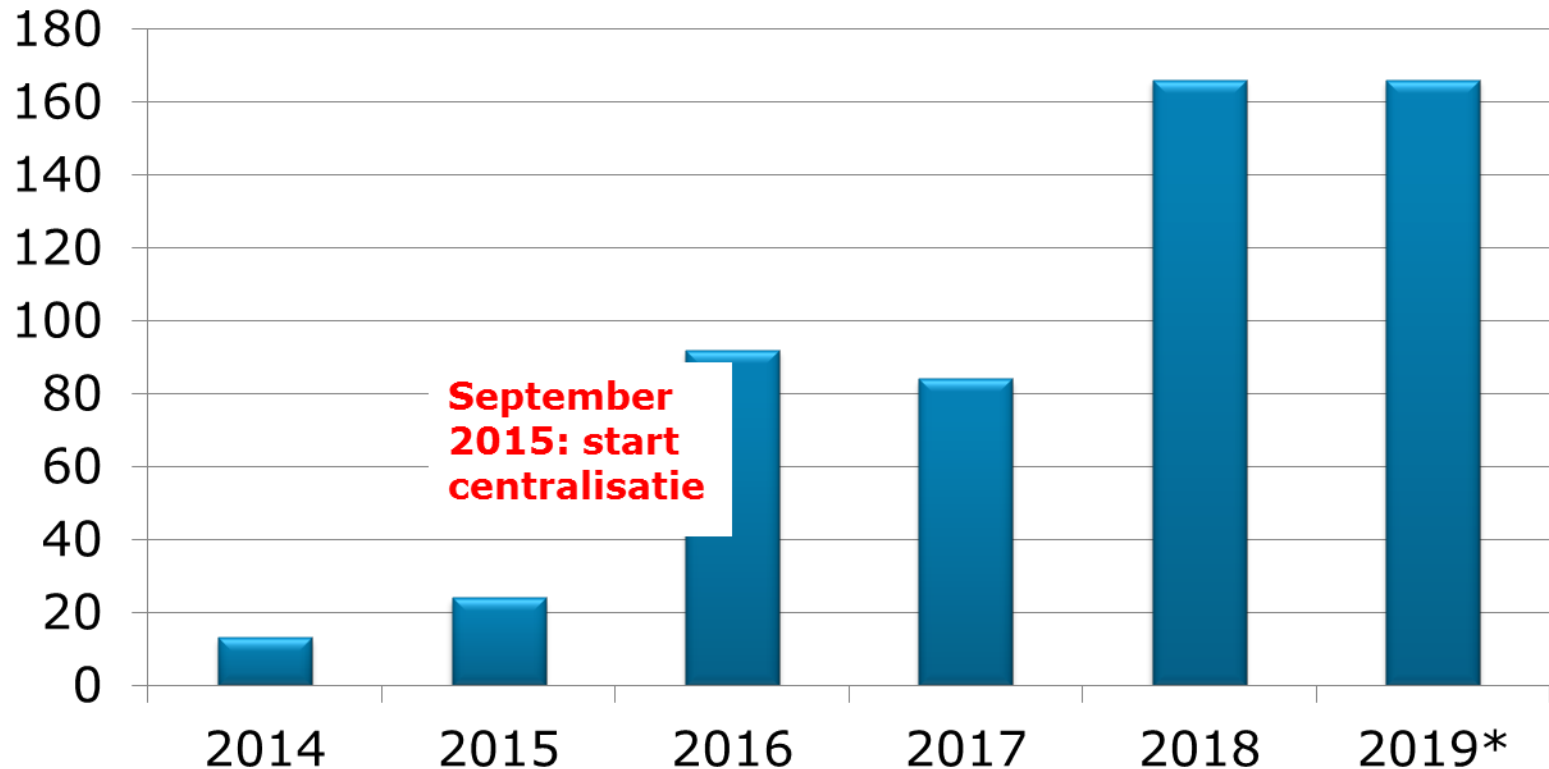
Forensisch-Medisch Onderzoek (FMO) bij alle acute zedenzaken (zedensetafname)

- bij kinderen tot en met 12 jaar door het NFI;
- bij kinderen van 13 tot en met 15 jaar in overleg met het NFI.

Aantal zedenonderzoeken door NFI

**2019: trend o.b.v. 115 FMO's t/m 23-09-2019*

Adviezen vooraf

- Niet wassen/douchen
- Geen schone kleren aan, in dit geval neem kleding van gisteren mee.
- Zolang redelijkerwijs mogelijk: Niet naar toilet, niet eten of drinken, geen tanden poetsen
- Geen fysiek contact met het kind (handen schudden)

Medisch

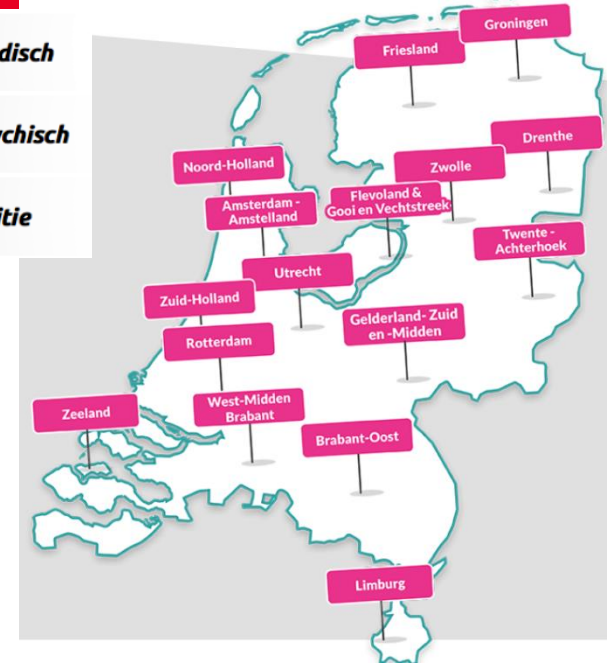
Psychisch

Politie

Onderzoek

- Letsels
 - DNA-sporen
 - SOA's
 - Toxicologische bevindingen
-
- Niet alleen juridisch, maar ook medisch van belang!

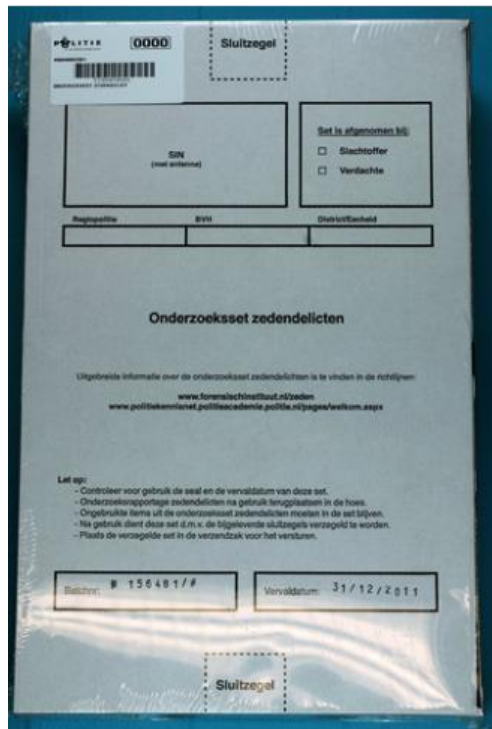
Voorbespreking!!

Zedenrecherche + FO + KA + FA + CSG verpleegkundige

- Wat is het verhaal
- Wie zijn er bij het onderzoek aanwezig en wat is de rolverdeling
- Welke sporen worden veiliggesteld
- Is er een indicatie voor SOA diagnostiek?
- Zo ja: Welke SOA diagnostiek wordt tijdens het FMO afgenomen
- Overige SOA diagnostiek en evt profylaxe/ zwangerschap en follow up

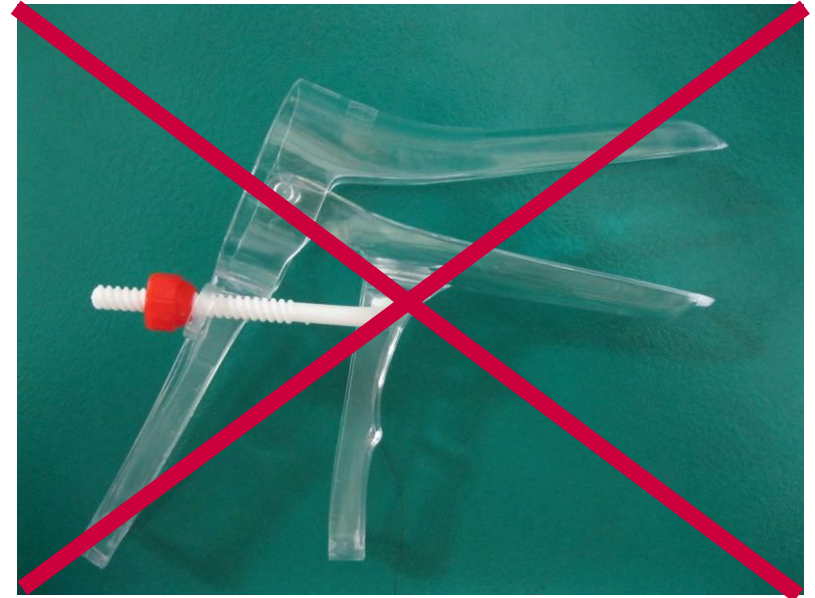

Forensisch onderzoek

Forensisch onderzoek

vragen

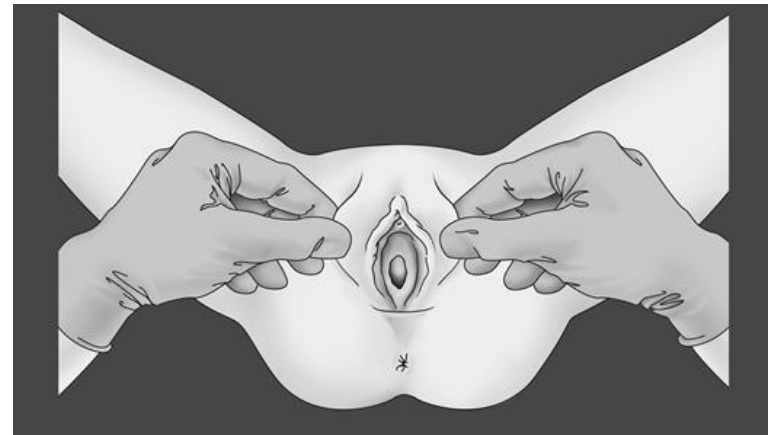
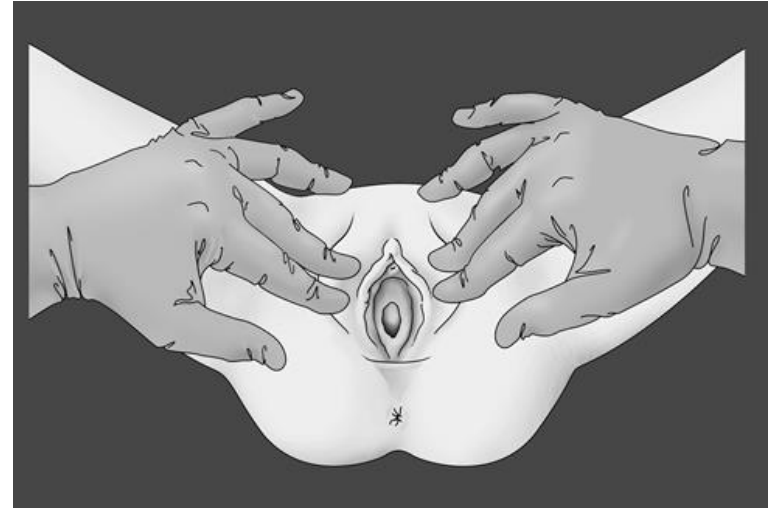
Focus niet alleen op anogenitaal gebied!

Top-teen onderzoek

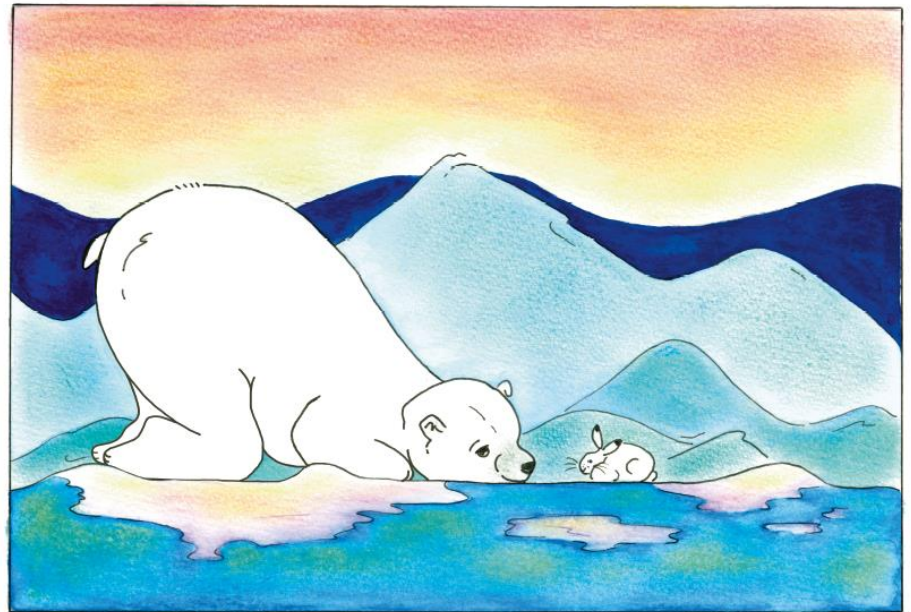
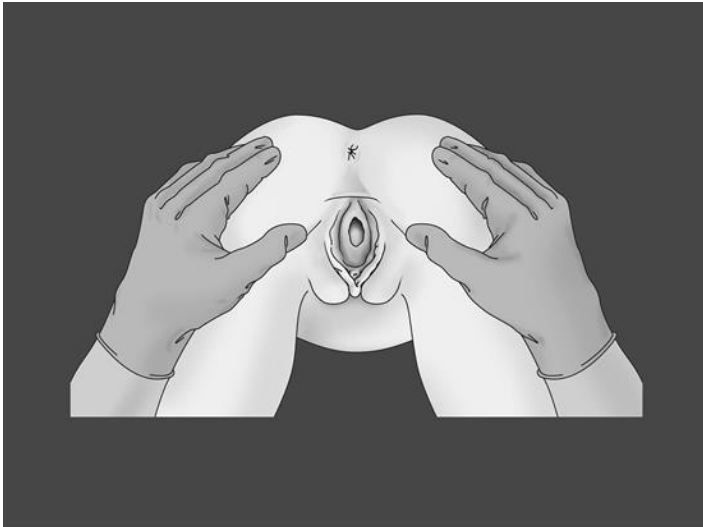
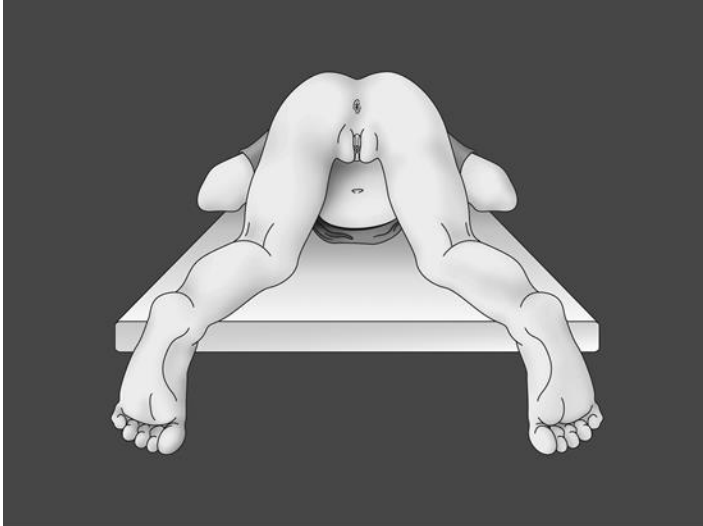

Genitaal onderzoek

Genitaal onderzoek (2)

Forensisch onderzoek

Nederlands Forensisch Instituut
Ministerie van Veiligheid en Justitie

Toestemming
ten behoeve van
lichamelijk onderzoek

Naam

Geboortedatum

Met betrekking tot bovenstaande
verleend:

☐ Verrichten van (lichamelijk)
Nederlands Forensisch Instituut

☐ Rapporteren van de bevindingen
behoefte van de opsporing van

☐ Onderzoek naar seksueel
uitslagen hiervan aan een (e)

☐ Verstrekken van relevant
forensisch arts van het NFI

Ondertekening betrokkene (n)

Plaats

Handtekening

Mede-ondertekening

☐ Indien jonger dan 16 jaar

☐ Indien 16 jaar of ouder en

Plaats

Aard relatie

Uitgebreide informatie

www.poli

Regiopolitie

2. Onderzoeksrapport

Het is van groot belang voor het onderzoek

Datum onderzoek

Naam arts/geneeskundige

Datum delict

Algemene informatie slachtoffer/v

Set afgenomen bij

Geslacht

Naam

Geboortedatum

Informatie over het delict

Werd de penis ingebracht

Evt. bijzonderheden (bv. penetratie n

Werd er gelikt/gezoend

*Bemonsteringen van deze locaties

Alleen invullen indien deze set bij

Meerdere verdachten

Penetratie door meerdere
personen

☐ Ja

☐ Nee

☐ Onbekend

☐ N.v.t.

Vond delict plaats tijdens
menstruatie

☐ Ja

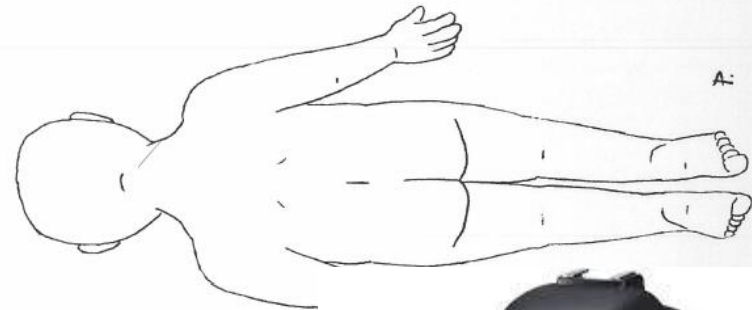
☐ Nee

☐ Onbekend

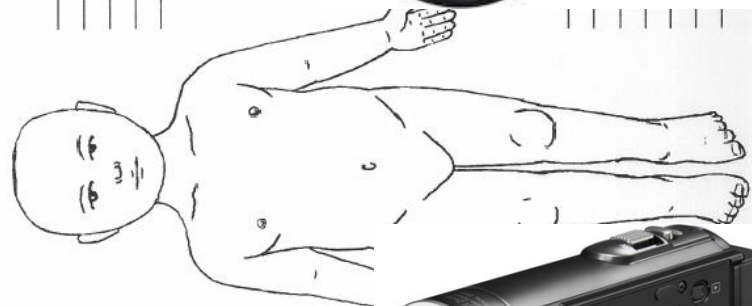
☐ N.v.t.

Evt. bijzonderheden:

Kind – Voor- en achterzijde lichaam en hoofd/ boven- en onderzijde voeten

A:

Casus meisje 4 jaar

Indicatie voor FMO

Sporenafname: waar?

Aandacht voor letsels

Waar bemonsteren

Richtlijn Forensisch Medisch Onderzoek bij Zedendelicten

Vastgesteld door het FMG; 1ste versie april 2007, herzien in maart 2013, laatste herziening in mei 2016, geldig tot mei 2019.

Faculty of Forensic & Legal Medicine

Recommendations for the collection of forensic specimens from complainants and suspects

Jul 2018 Review date Jan 2019 – check www.fflm.ac.uk for latest update

Sporen

Lichaamscellen van mogelijke dader

DNA- onderzoek: bloed/ speeksel/ sperma

Belang locatie materiaal en herkomst

Afname met swabs

Standaardbemonsteringen en op indicatie

Evt forensisch licht

Letsels

- Welke onderzoekshandelingen
- Anatomische structuren
- Benoemen van letsels
- Betekenis van bevindingen

Vragen

Roodheid in genitaal gebied duidt op seksueel misbruik?

Blauwe plek in het hymen duidt op seksueel misbruik?

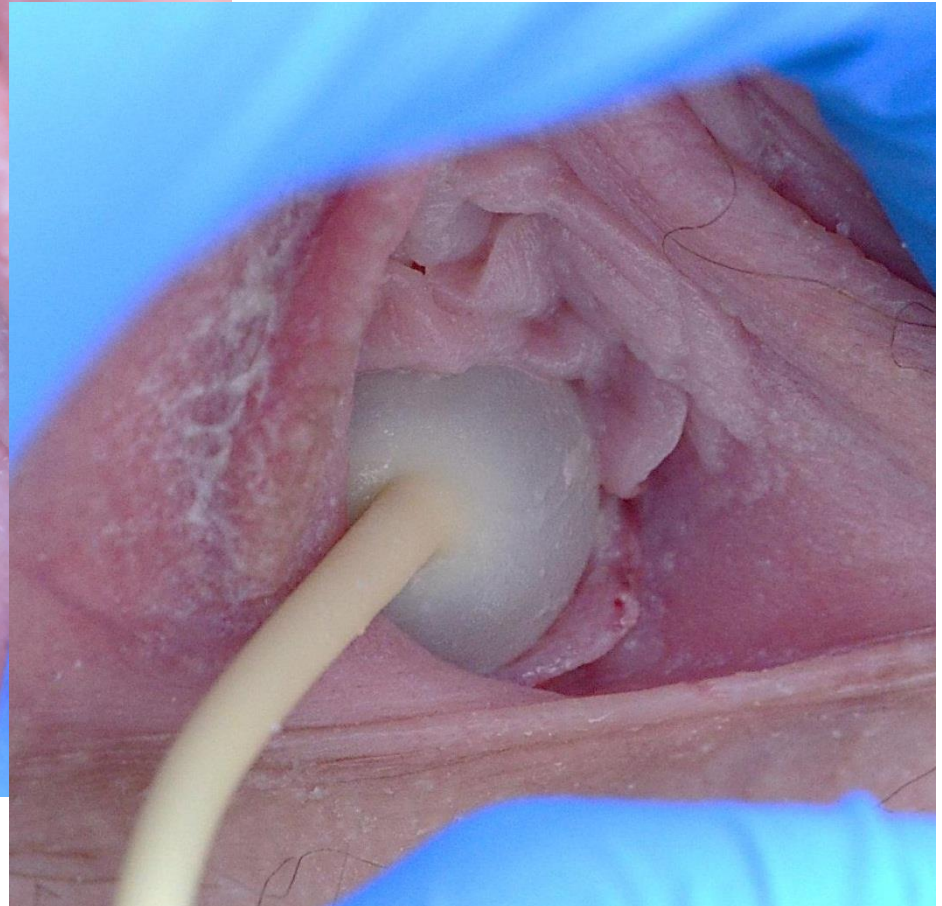
Geen afwijkingen genitaal wil zeggen geen misbruik?

Openstaand hymen duidt op seksueel misbruik?

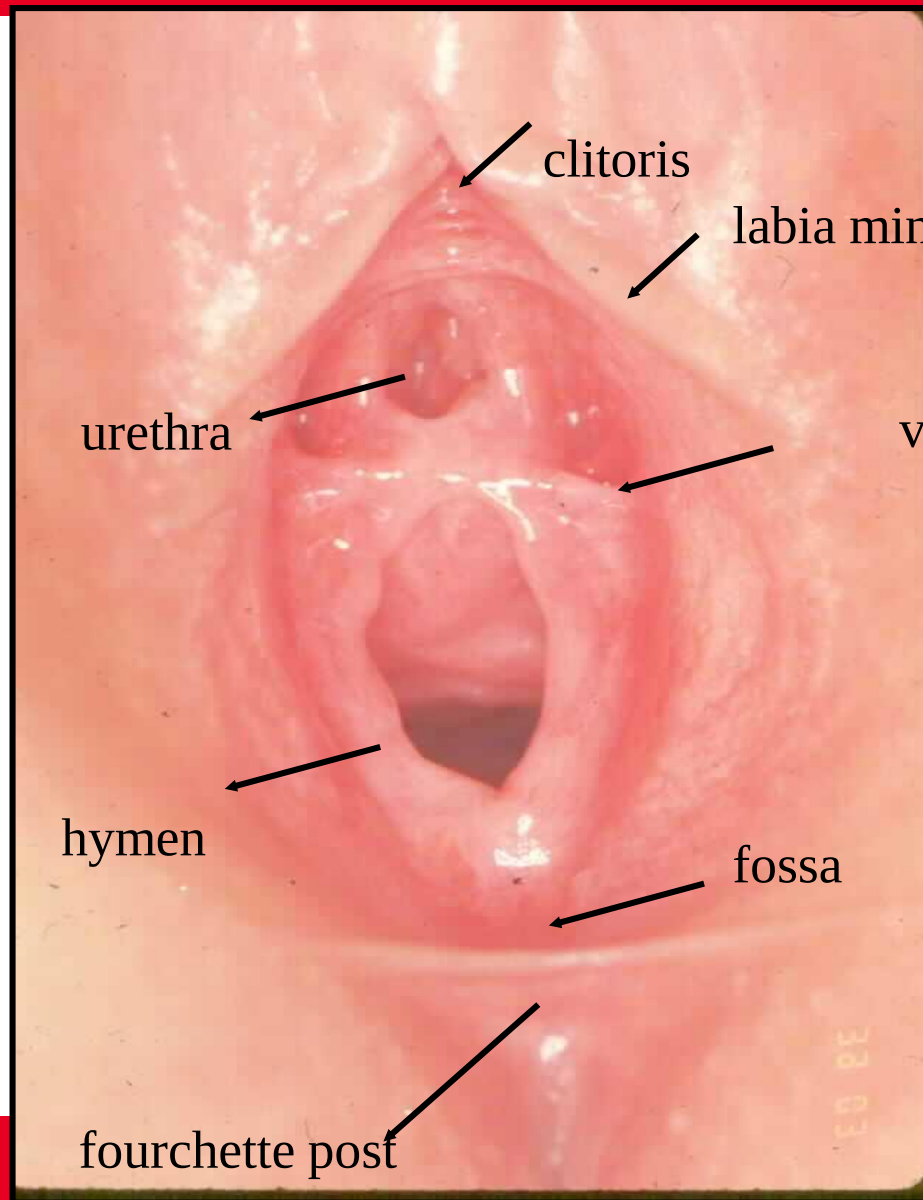
Dilatatie van de anus wijst op seksueel misbruik?

Normale anatomie

Hymenletsels		Nederlands	Engels	
Acuut	Deels	laceratie	laceration (<i>tear</i>)	
	Compleet			
Niet-acuut	Deels	inkeping	notch	<i>cleft</i>
	Compleet	transectie	transection	

Variaties hymenrand	Nederlands	Engels
	knobbel	bump, mound
	uitstulping	tag

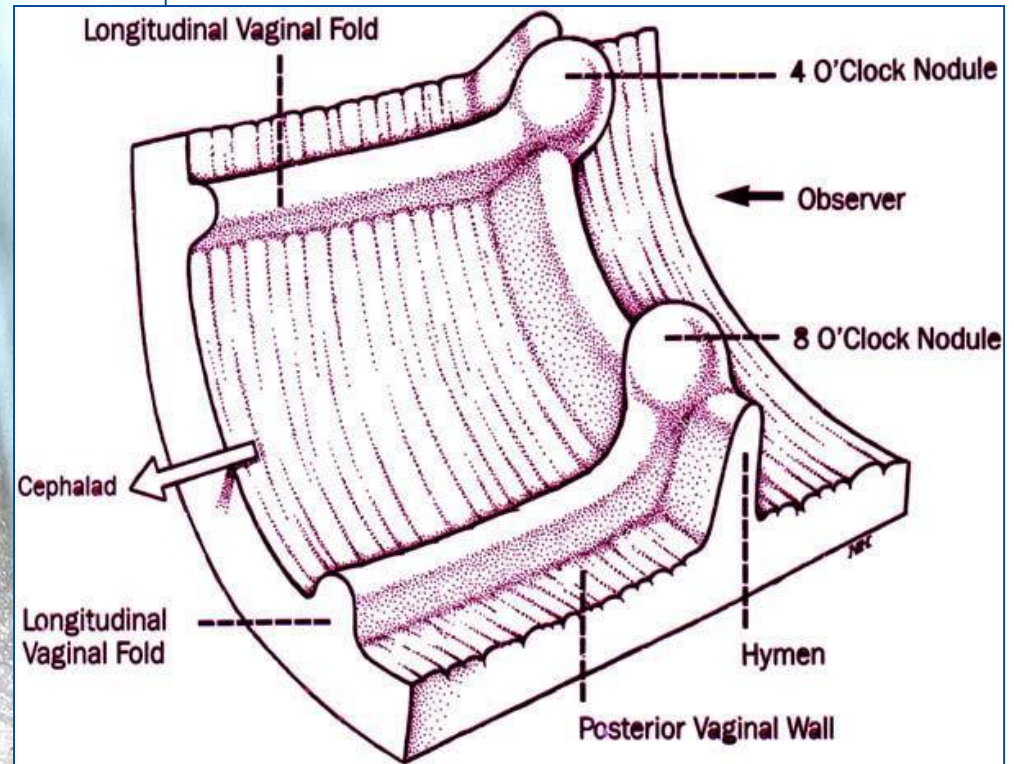
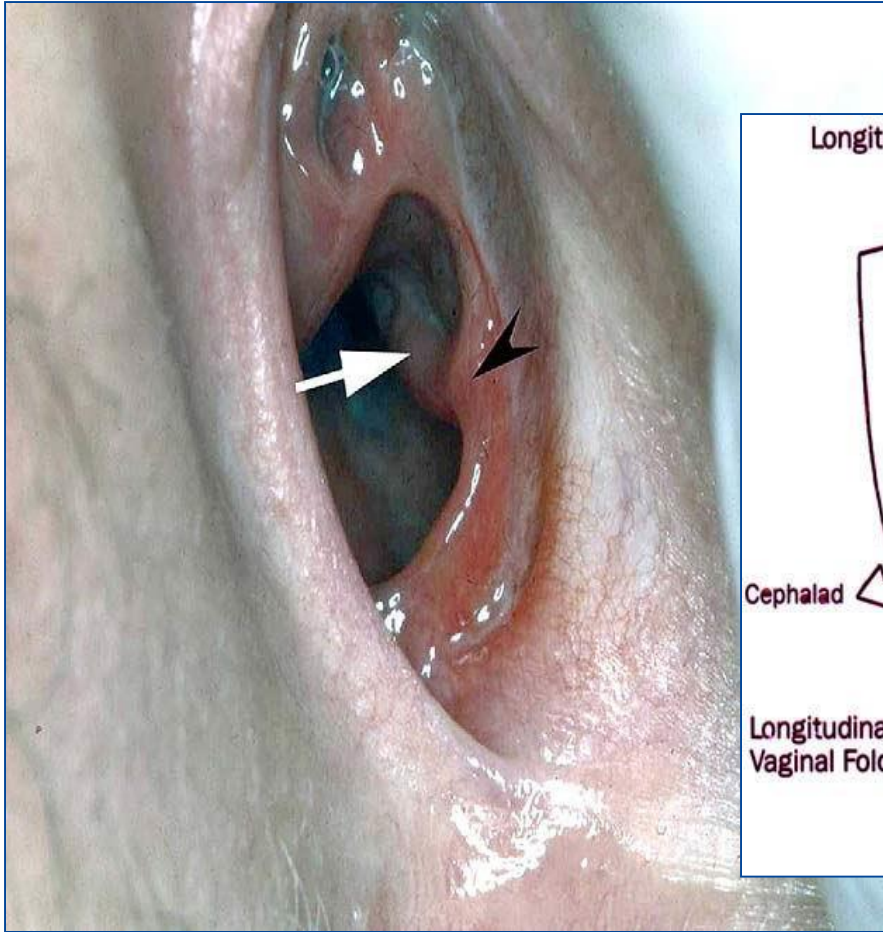
Casus meisje 13 jaar

Casus meisje 7 jaar

Casus meisje 5 jaar

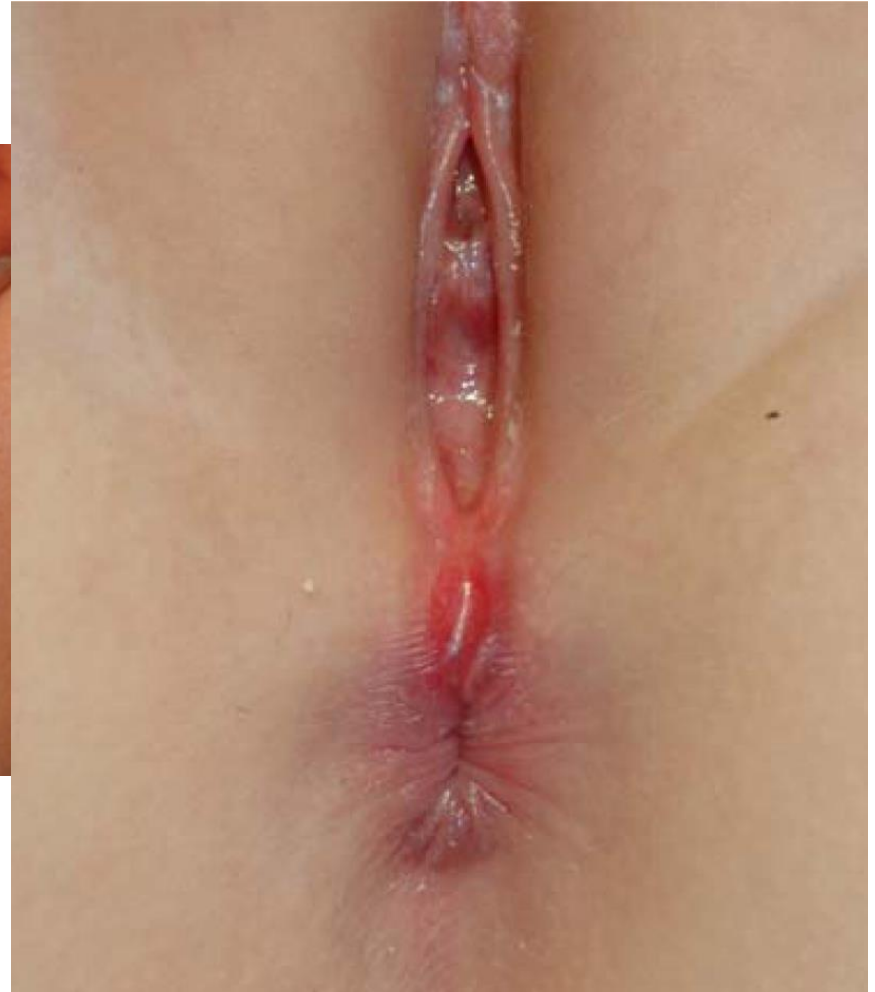
Lichen Sclerosis

- Gemiddelde leeftijd start symptomen is 7 jaar
- Veel voorkomende bevindingen
 - Genitale bloedingen
 - Ecchymose
 - beschadigingen slijmvlies
- Incorrect diagnose van seksueel misbruik wordt gerapporteerd bij 14% van de meisjes
- LS sluit seksueel misbruik niet uit.

Lagerstedt et al. Childhood lichen sclerosus. *Pediatr Dermatol* 2013, Jul-Aug;30(4):444-50.

Voorbeelden andere aandoeningen

RICHTLIJN 'DIAGNOSTIEK BIJ (EEN VERMOEDEN VAN) SEKSUEEL MISBRUIK BIJ KINDEREN'

Review

Interpretation of Medical Findings in Suspected Child Sexual Abuse: An Update for 2018

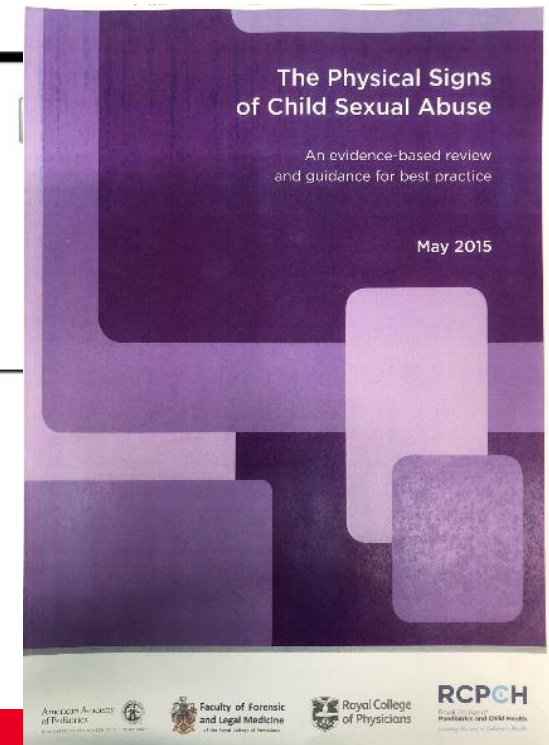
Joyce A. Adams MD ^{1,*}, Karen J. Farst MD ², Nancy D. Kellogg MD ³

¹ Department of Pediatrics, University of California, San Diego School of Medicine, La Jolla, California (retired)

² Department of Pediatrics, University of Arkansas for Medical Sciences, Little Rock, Arkansas

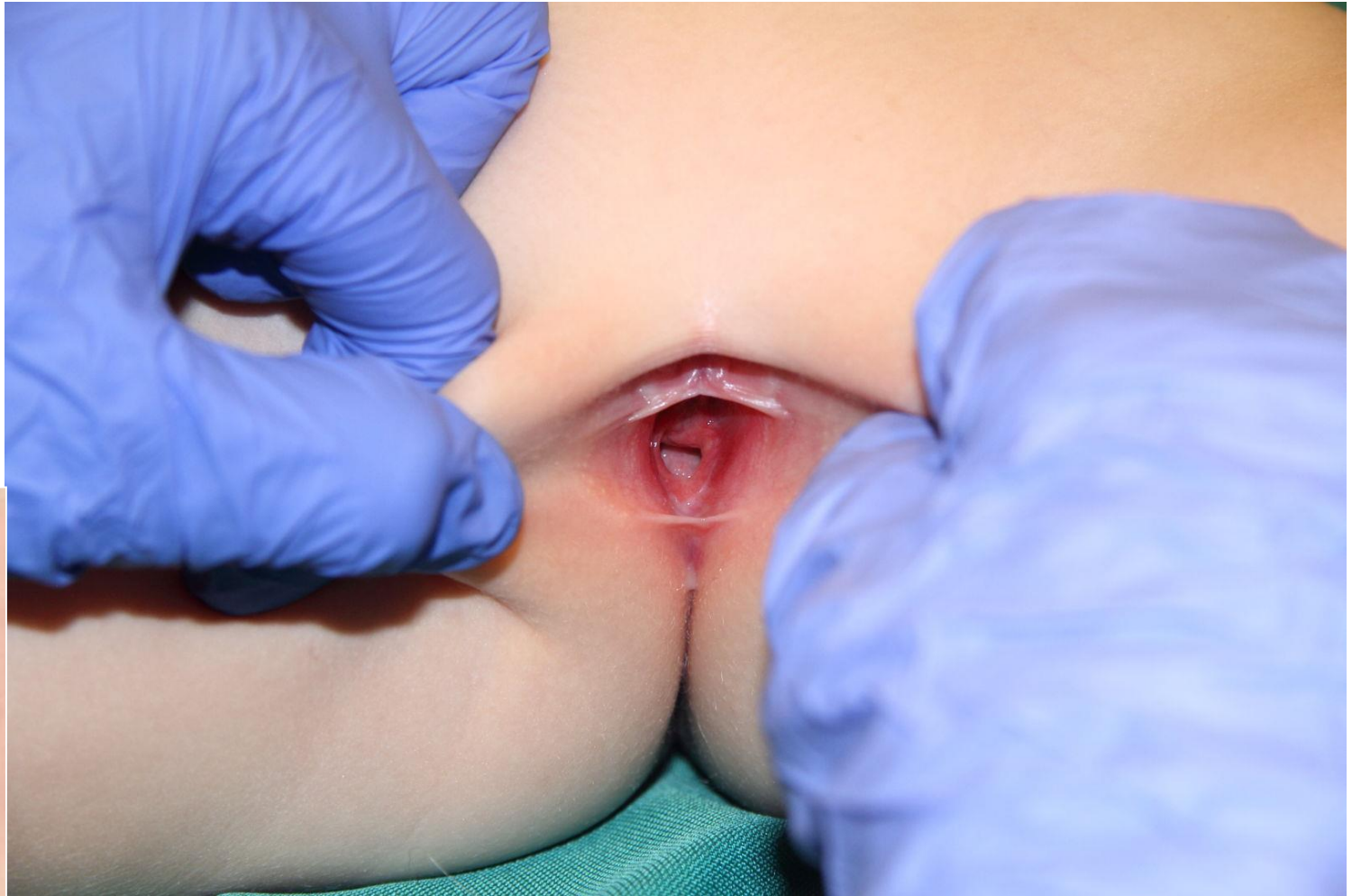
³ Department of Pediatrics, Division of Child Abuse, University of Texas Health Science Center, San Antonio, Texas

ABSTRACT

Terug naar de casus...

Clock-face diagram

casus

Meest kansrijk binnen 7 dagen na het delict.

Vagina bemonsterd ☒ Ja ☐ Nee, toelichting: _____ ☐ N.v.t.

☒ Buitenste schaamlippen → swab nr(s): 1 nat 2 droog

☐ Binnenste schaamlippen → swab nr(s): 3 nat 4 droog

☐ Diep vaginaal → swab nr(s): _____

☒ clitoris → swab nr(s): 5

☒ anus → swab nr(s): 6

Stranger	Unk now n	<24 hours	None	None	Digital penetration vagina	Semen genital* Saliva genital* Semen anal*
----------	-----------------	--------------	------	------	----------------------------------	---

Mond bemonsterd ☐ Ja ☒ Nee, toelichting: _____ ☐ N.v.t.

Overige lichaamsbemonsteringen

Geef de locatie van afname ook aan op de poptekeningen achterin deze rapportage.

Overige lichaamsbemonsteringen uitgevoerd ☐ Ja ☒ Nee, toelichting: geen verhoor ☐ N.v.t.

☐ geen bijzonderheden swab nr(s): _____

☐ → swab nr(s): _____

14,5%

van de sets:
Sperma(vloeistof)
gevonden op locaties
waar volgens het
verhaal niets gebeurd
was
(8/55)

NFI: aug 2016 – aug 2018

Casus Meisje 12 jaar

2 dagen eerder vaginale en anale penetratie met penis door 18 jarige jongen in het zwembad.

Wat zou u doen? Heeft sporename zin?

casus

Vagina bemonsterd ☒ Ja ☐ Nee, toelichting: _____ ☐ Niet

10:15:001 NAT ☒ Buitenste schaamlippen → swab nr 1: _____
002 DRUG ☐ Binnenste schaamlippen → swab nr 2: _____
003 NAT ☐ Diep vaginaal → swab nr 3: _____
004 DRUG ☐ PERINEUM → swab nr 4: _____
005 NAT ☐ PERINEUM → swab nr 5: _____
006 DRUG ☐ Tussen schaamlippen → swab nr 6: _____
007 DRUG ☐ IDEN

Bemonsteringen anus

Meest kenmerk binnen 72 uur na het delict.

012 DRUG ☐ In de anus → swab nr 7: _____
013 DRUG ☐ Bij anus → swab nr 8: _____
014 DRUG ☐ _____ → swab nr 9: _____

Bemonsteringen mond

Meest kenmerk binnen 48 uur na het delict.

11:30 uur

Mond bemonsterd ☒ Ja ☒ Nee, toelichting: _____ ☐ Niet

014 NAT ☒ In de mond nadel
nieuw bemonsteren is
AFEN omg

007 NAT ☒ Voorhof → swab nr 10: _____
008 DRUG ☒ Voorhof → swab nr 11: _____
009 NAT ☒ Diep vaginaal
010 DRUG ☐ _____

Sperma vaginaal en anaal

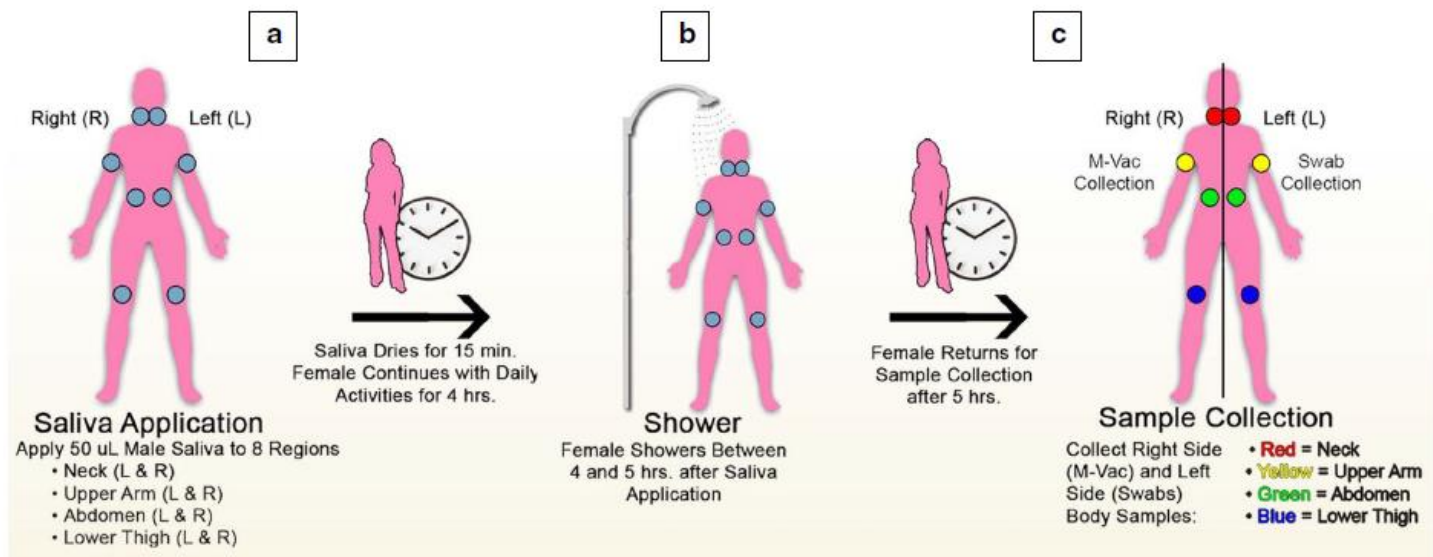

ORIGINAL ARTICLE

Recovery of salivary DNA from the skin after showering

Shane Williams · Edward Panacek ·
William Green · Sree Kanthaswamy ·
Christopher Hopkins · Cassandra Calloway

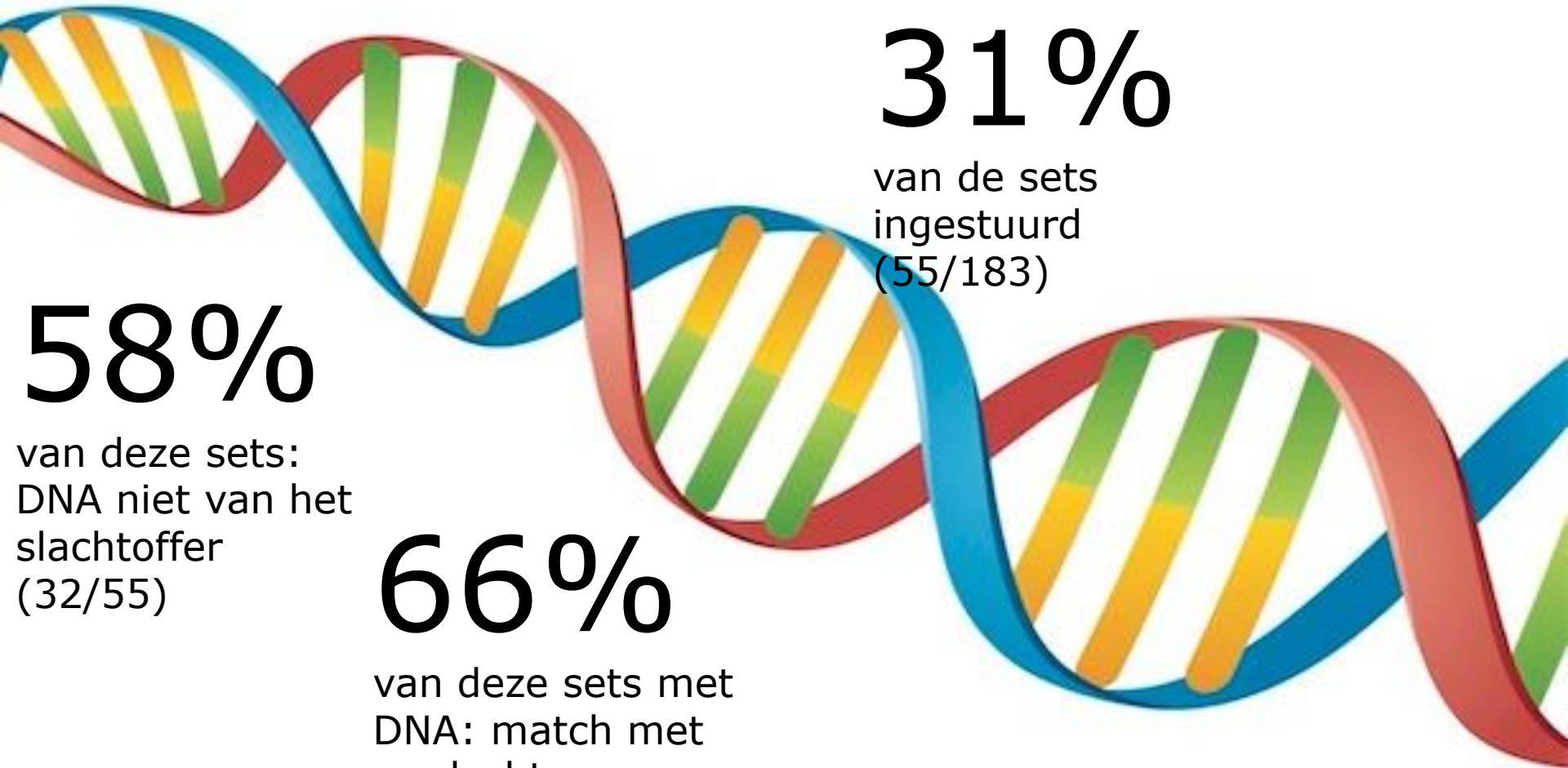
Forensic Sci Med Pathol

Termijnen sporen

Huid:	48 uur met wassen, 7 dagen zonder wassen
Mond:	72 uur
Genitaal:	Penetratie met een penis: - 7 dagen (pubers) - 3 dagen (kinderen voor de puberteit) Penetratie met vingers: 48 uur
Anus:	Penetratie met een penis: 3 dagen Penetratie met vingers: 48 uur
Penis:	3 dagen

74%
van de verdachten
is volwassen

NFI: sept 2016 – mei 2018

Nederlands
Jeugdinstituut

Seksueel misbruik onderscheidt zich van de andere vormen van kindermishandeling doordat een aanzienlijk deel van de gevallen van seksueel misbruik wordt gepleegd buiten het gezin, door personen die met kinderen werken. Dit geldt voor ongeveer driekwart van de gevallen. Dit in tegenstelling tot bijvoorbeeld fysiek en psychisch geweld, dat in negentig procent van de gevallen wordt gepleegd binnen het gezin.

34%
familie

47%
bekende
(niet familie)

onbekende

Forensisch Medisch onderzoek

Veiligstellen van sporen

Aandacht voor letsels

Toxicologie

SOA diagnostiek, profylaxe,
behandeling
zwangerschap

**RICHTLIJN 'DIAGNOSTIEK BIJ (EEN VERMOEDEN
VAN) SEKSUEEL MISBRUIK BIJ KINDEREN'**

Nabespreking

- Wat is er geconstateerd? Hoe nu verder?

Kinderarts:

- SOA diagnostiek/ profylaxe/ behandeling
- zwangerschap
- Follow up:
 - Infectioloog bij PEP
 - Bij kinderarts (sociale pediatrie) na 2 weken (hh SOA)
 - Melding VT?

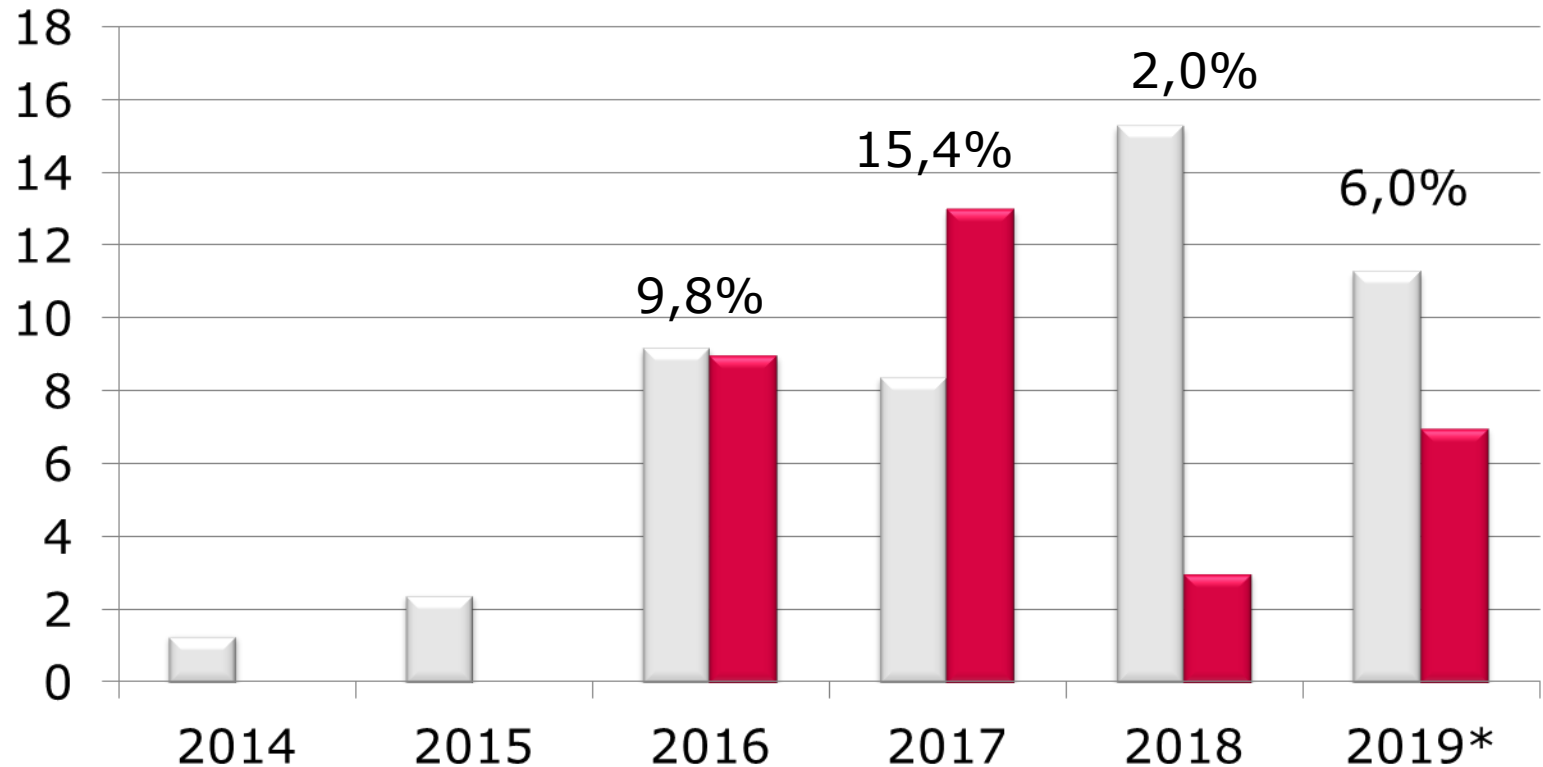
CSG:

- Casemanager
- Psychosociale zorg

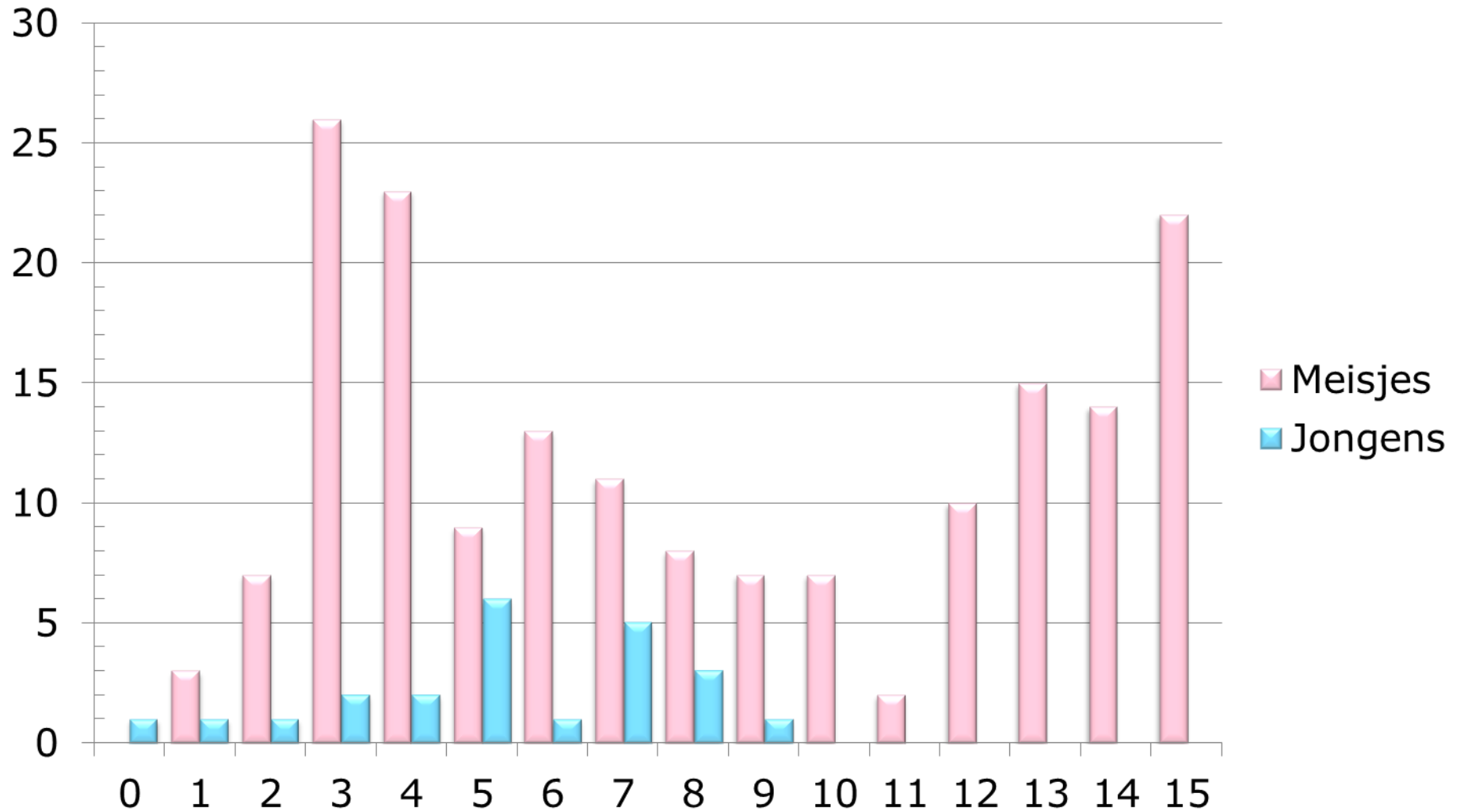

Aantal zedenonderzoeken door NFI

Cijfers CSG Utrecht (in grijs: landelijk/factor 10)

**2019: t/m 23 september 2019*

NFI: aug 2016 – aug 2018 (n=200)

Heike Terlingen

h.terlingen@nfi.nl

070 – 888 6 908 (secretariaat)

070 – 888 6 888 (frontdesk, 24/7)

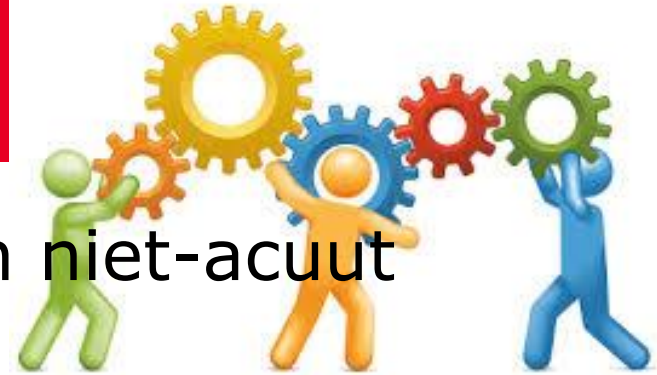
Praktische aanpak bij vermoeden acuut seksueel misbruik

Acuut medische zorg noodzakelijk?

bel snel 0800 0188

- FMO
- Medische zorg, soa en zwangerschap
- Psychologische hulpverlening
- Veiligheid

Praktische aanpak bij vermoeden niet-acuut seksueel misbruik

WOKK geschoold KA

Wetenschappelijk Onderwijs inzake
Kindermishandeling voor Kinderartsen

WKZ

Antonius ziekenhuis
Diakonessenhuis

LANDELIJK
EXPERTISE CENTRUM
KINDERMISHANDELING

Telefoon: 0900-4445444

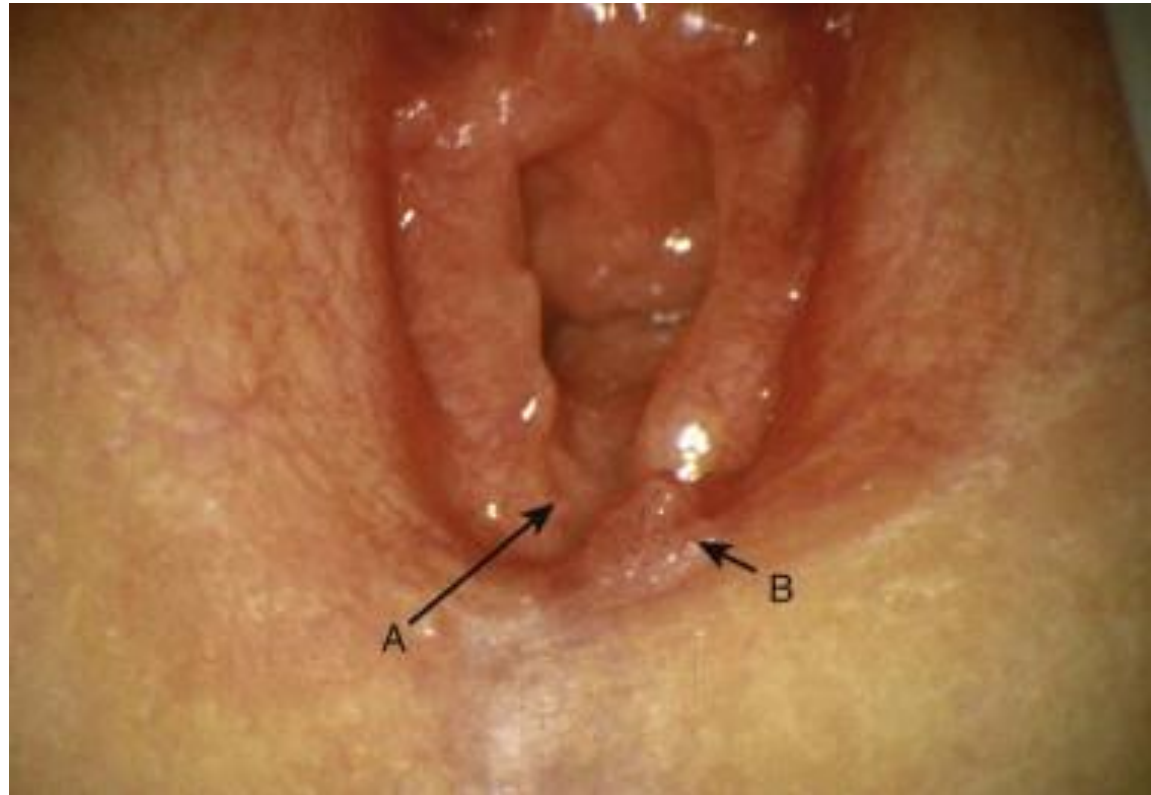
Casus meisje 10 jaar

Meisje van 10 jaar met toenemende gedragsproblemen.

Komt vanwege vaginale afscheiding en soms jeuk in genitaal gebied

Casus

Richtlijnen

NHG-Standaard Het soa-consult

- Richtlijn Diagnostiek bij (een vermoeden van) Seksueel Misbruik bij Kinderen
- The Physical Signs of Child Sexual Abuse, in An evidence-based review and guidance for best practice. 2015. Royal College of Paediatrics and Child Health (RCPCH)
- Multidisciplinaire Richtlijn Seksueel Overdraagbare Aandoeningen voor de 2^e lijn. 2011. Nederlandse Vereniging voor Dermatologie en Venereologie (NVDV)
- Sexually Transmitted Disease Treatment Guidelines. 2015. Centers for Disease Control and Prevention (CDC)

Bij welke kinderen met vermoeden SM onderzoek naar SOA's?

-beslissing per casus

Diagnostiek overwegen als:

- Bij het kind al een SOA is vastgesteld
- Vermoeden of bewezen seksueel misbruik
- Symptomen of klachten van een SOA
- Onbeschermde consensueel contact
- Kinderen met anogenitaal letsel

In NL is bij vermoedelijk <3% van de seksueel misbruikte kinderen sprake van een SOA

Redenen diagnostiek:

- Infectie aantonen die behandeling vereist
- Ouders/verzorgers/ kind geruststellen
- Toegevoegd "bewijs" verzamelen (bescherming kind/ strafproces)

Mogelijkheden voor transmissie SOA:

- Seksueel contact
- Verticale transmissie
- Accidentele transmissie
- Auto-inoculatie
- Niet-seksueel lichamelijk contact met besmet persoon

SOA	Associatie met seksueel misbruik	
Gonorroë	Zeer hoge verdenking	Positieve genitale en/of anale en/of nasofaryngeale NAAT, op kweek, en perinatale of intra-uteriene overdracht is uitgesloten.
Syfilis	Zeer hoge verdenking	Positieve serologie, en perinatale of hematogene overdracht is uitgesloten.
HIV	Zeer hoge verdenking	Positieve serologie, en perinatale of hematogene overdracht is uitgesloten.
Chlamydia	Zeer hoge verdenking	Positieve NAAT/kweek van urine, anogenitale gebied, en perinatale of intra-uteriene overdracht is uitgesloten.
Trichomonas vaginalis	Hoge verdenking	Mits aangetoond door NAAT, kweek of direct preparaat van exsudaat, fluor vaginals of urine, als perinatale of intra-uteriene overdracht is uitgesloten.
Genitale herpes	Hoge verdenking	Tenzij er een aannemelijke verklaring voor auto-inoculatie bestaat.
Condylomata acuminata	Verdacht	Bij oudere kinderen (meestal niet-seksuele overdracht), als perinatale of intra-uteriene overdracht si uitgesloten. Bij niemand bewijzend.
Bacteriële vaginose	Geen uitsluitsel mogelijk	

SOA diagnostiek

Denk aan 0 meting

Fout-positieven

Geen enkele SOA is bewijzend voor seksueel misbruik